

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

КУЛИК Сергій Вікторович

УДК 352:342

**КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА В СФЕРІ СУДОВОЇ ВЛАДИ
В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

Спеціальність 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків - 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті законодавства Верховної Ради України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
ВОЛОШИН Юрій Олексійович,
Інститут законодавства Верховної Ради України,
завідувач відділу – директор Української школи
законотворчості

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
Батанов Олександр Васильович
провідний науковий співробітник відділу
конституційного права та місцевого
самоврядування Інституту держави і права імені
В. М. Корецького НАН України

кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України
Кравченко Ольга Олександрівна
керівник департаменту з питань судустрою і
статусу суддів Головного департаменту правової
політики Адміністрації Президента України

Захист відбудеться «01» липня 2016 року о 09.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.64.700.02 Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, проспект Льва Ландау, 27

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, проспект Льва Ландау, 27.

Автореферат розісланий «30» травня 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. Ю. Бурдін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Конституційна модернізація найважливіших засад суспільного життя є тією об'єктивною необхідністю, що спонукає політичних та державних діячів, науковців, практиків, суспільство в цілому до пошуку оптимальних шляхів удосконалення організації та діяльності базових державних інститутів у відповідності до вимог сьогодення та потреб забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина.

При цьому у центрі національної правової системи знаходиться судова влада, адже саме від ефективності та якості судочинства безпосередньо залежить реалізація фундаментального принципу верховенства права як першооснови функціонування правової держави та розбудови сучасного демократичного громадянського суспільства.

Конституційна реформа судової гілки влади в Україні відбувається в умовах інтенсифікації процесів європейської міждержавної інтеграції, що знайшло своє формально-юридичне відображення у положеннях Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, в якій чимала частина прямо чи опосередковано присвячена проблематиці правового розвитку у відповідності до європейських стандартів правосуддя та судоустрою. Розроблення найоптимальніших шляхів імплементації європейських правових стандартів в сфері судової влади, у свою чергу, обумовлює необхідність проведення ретельного конституційно-правового дослідження модернізації судової системи в зарубіжних країнах, на пострадянському просторі та інших державах світу з метою виокремлення позитивного досвіду конституційно-правового реформування судової влади та його можливого запозичення у вітчизняній суспільно-правовій дійсності сьогодення.

Варто зазначити, що окремі питання проблематики удосконалення функціонування судової влади та загальні аспекти проведення конституційних реформ були досліджені різними науковцями.

Зокрема, слід відзначити праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як М. О. Баймуратов, О. М. Бандурка, Ю. Г. Барабаш, О. В. Батанов, Д. Батлер, Ю. М. Бисага, Ю. О. Волошин, С. П. Головатий, А. Дайсі, Л. Дюгі, О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, І. О. Кресіна, М. І. Мельник, М. В. Оніщук, М. П. Орзіх, С. В. Прилуцький, В. Ф. Погорілко, А. О. Селіванов, В. О. Серьогін, В. В. Сердюк, О. В. Скрипнюк, І. Д. Сліденко, М. І. Ставнійчук, А. А. Стрижак, Ю. М. Тодика, В. Л. Федоренко, О. Ф. Фрицький, В. М. Шаповал, С. В. Шевчук, Ю. С. Шемшученко, В. І. Шишкін та ін.

При цьому праці українських конституціоналістів здебільшого були зосереджені на дослідженні загальних засад конституційної модернізації або аналізі окремих особливостей функціонування судової гілки влади. Водночас

сучасні правові та суспільно-політичні реалії потребують комплексного розгляду конституційної реформи в сфері судової влади як цілісного явища з урахуванням впливу міжнародно-правових стандартів та позитивного досвіду зарубіжних країн у вказаній площині.

Отже, з огляду на неповноту наукового аналізу проблематики конституційної модернізації судової влади у сучасних умовах, слід зробити висновок про доцільність і необхідність проведення наукового дослідження у цій сфері, його теоретичну та практичну значимість для Української держави та її національної правової системи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт відділу теорії та практики законотворчої діяльності Інституту законодавства Верховної Ради України у межах науково-дослідної теми «Науково-правове забезпечення законотворчої діяльності» (державний реєстраційний № 0104U006963).

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в комплексному розкритті особливостей сучасної конституційної реформи в сфері судової влади.

Для досягнення вказаної мети у дослідженні було розв'язано такі задачі:

- висвітлити теоретико-методологічні підходи до судової влади як об'єкта конституційно-правової реформи;
- надати порівняльно-правову характеристику здійснення конституційних реформ в сфері судової влади в Україні;
- проаналізувати міжнародно-правові стандарти самоорганізації судової влади та суддівського самоврядування;
- дослідити зарубіжний досвід конституційно-правового регулювання суддівського самоврядування;
- проаналізувати основні підходи до сучасної конституційної реформи в сфері судової влади в світлі європейських стандартів;
- визначити конституційно-правові основи доступності судової влади та зміст відповідного принципу;
- розкрити правові механізми побудови системи відбору на посаду судді.

Об'єктом дослідження є конституційно-правові відносини, пов'язані з реформуванням судової влади в Україні.

Предметом дослідження є конституційна реформа в сфері судової влади.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних юридичних методів дослідження, призначених для отримання об'єктивних достовірних результатів. Діалектичний метод став підґрунтям для розкриття єдності та протиріччя процесу конституційної модернізації судової влади. Формально-

юридичний метод дозволив проаналізувати чинне конституційно-правове регулювання правосуддя в Україні. Формально-догматичний метод сприяв дослідженню міжнародно-правових стандартів правосуддя та самоорганізації судової влади (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1). Застосування порівняльного методу дозволило порівняти досвід конституційного реформування судової системи різних країн світу. Історичний метод застосовувався для порівняння конституційної модернізації судової влади та законодавчих перетворень у цій сфері на різних етапах історії незалежної Української держави (підрозділи 1.2, 3.2). За допомогою методів системно-структурного та структурно-функціонального аналізу було визначено місце і роль державних органів, громадянського суспільства, органів суддівського самоврядування у процесі реформування судової влади (підрозділи 3.1, 3.2). Використання формально-логічного та логіко-семантичного методів дало змогу удосконалити понятійний апарат та посилити теоретичне осмислення правової природи феномену суддівського самоврядування (підрозділи 1.1, 3.2, 3.3). Прогностичний метод було використано для визначення перспектив подальшого розвитку судової системи України у сучасних умовах європейської інтеграції та конституційно-правової модернізації (підрозділи 1.1, 3.1). Комплексне застосування зазначених методів дозволило отримати певні висновки та розробити практично-прикладні рекомендації щодо удосконалення організації та діяльності судової влади в Україні на сучасному етапі її прогресивного державно-правового розвитку.

Нормативно-правовою основою дослідження є Конституція України, чинні закони та підзаконні акти України, акти Конституційного Суду України, конституції та законодавство про судоустрій зарубіжних країн, джерела міжнародного та європейського права.

Наукова новизна одержаних результатів обумовлена тим, що дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці комплексним конституційно-правовим дослідженням конституційної модернізації судової влади як об'єктивного явища сучасної суспільно-правової дійсності. У результаті проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення і висновки, які виносяться на захист, зокрема:

вперше:

- комплексно визначені основні чинники, що обумовлюють необхідність проведення конституційної реформи у сфері судової влади;
- узагальнено та систематизовано об'єктний склад конституційної реформи в сфері судової влади до якого можна віднести: 1) загальні принципи та доктрина здійснення судової влади; 2) міжнародно-правові (універсальні, регіональні) стандарти, європейські цінності та механізм їх імплементації у національну систему судової влади та судоустрою; 3) систему структурної внутрішньої побудови судової влади; 4) конституційний статус суддів; 5) принципи, систему самоврядування судової влади та самоорганізації суддів; 6) адміністративно-організаційне забезпечення

діяльності суду та суддів; 7) систему відбору та механізм призначення на посаду судді; 8) механізм дисциплінарної відповідальності та порядок звільнення або припинення діяльності судді;

- запропоновано авторську періодизацію здійснення конституційних реформ в сфері судової влади в Україні з виокремленням 6 етапів на підставі застосування критерію визначення фундаментальних змін у конституційно-правових засадах здійснення судової влади, що відбувалися на відповідному хронологічному етапі державно-правового розвитку України;

- надано визначення міжнародно-правових стандартів в сфері самоорганізації судової влади та суддівського самоврядування, під якими розуміється, як уніфікований масив норм та принципів, розроблених державами-членами світового співтовариства в рамках міжнародних організацій і конференцій з метою забезпечення реальної незалежності судової влади та ефективного судового захисту прав і свобод людини і громадянина.

- сформульовано зміст феномену самоорганізації суддів та надане його дефінітивне визначення, а саме це специфічний тип соціального управління, при якому судові органи виступають одночасно як суб'єкт та об'єкт управління, спільно приймають норми і рішення стосовно власної функціональної діяльності в частині вирішення питань внутрішнього значення та ефективно діють з метою їх реалізації;

- доведено, що конституційно-правова основа доступності судової влади в Україні охоплює собою як право особи на справедливий та доступний судовий захист, так і право громадян на безпосередній доступ до здійснення судової влади;

удосконалено:

- підходи до розуміння необхідності конституційної трансформації судової влади як процесу здійснення якісних та кількісних структурно-функціональних перетворень системи судоустрою відповідно до вимог громадянського суспільства в рамках діючого демократичного конституційного ладу;

- удосконалено концептуальні засади вибору належних засобів щодо подальшого розвитку моделі суддівського самоврядування;

отримали подальший розвиток:

- положення про суттєву інституціонально-функціональну роль Конституційної комісії у процесі конституційної модернізації судової системи України;

- положення про обумовленість мінімізації ролі виконавчої та законодавчої влади у процесах формування та діяльності органів управління судовою системою потребою дотримання принципу розподілу влад;

- систематизація джерел, що складають конституційно-правову основу доступності судової влади в Україні;

- практичні пропозиції щодо удосконалення чинного конституційно-правового регулювання організації та діяльності судової системи України.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Сформульовані в дисертації пропозиції і висновки можуть бути використані:

- у науково-дослідних цілях – для подальшого опрацювання конституційно-правової теоретичної та практичної проблематики удосконалення організації та діяльності судової влади в Україні;

- у правовій практиці – при розробці пропозицій щодо подальшого удосконалення конституційно-правового забезпечення функціонування судової системи;

- у навчальному процесі – при підготовці відповідних розділів підручників і навчальних посібників з конституційного права України, конституційного права зарубіжних країн, порівняльного конституційного права, сучасних проблем порівняльного конституційного права; у викладанні курсу конституційного права України; у науково-дослідницькій роботі студентів-правознавців.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації апробовані автором шляхом обговорення на засіданнях відділу теорії та практики законотворчої діяльності Інституту законодавства Верховної Ради України, а також обговорювались на міжнародних науково-практичних конференціях «Конституційна реформа та модернізація в Україні на шляху до європейської інтеграції» (04.07.2014, м. Київ), «Теоретичні та практичні проблеми конституційного правосуддя» (16.06.2015, м. Львів), «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (8-9.04.2015, м. Тернопіль) на III та IV та Міжнародних науково-практичних конференціях студентів, аспірантів і молодих учених (м. Маріуполь 2014 р., 2015 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційної роботи опубліковано в 8 наукових працях, з яких 5 у фахових виданнях та 1 у віданні, що включено до міжнародної наукометричної бази даних «Index Copernicus International» (Польща),.

Структура дисертації обумовлена метою і предметом дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять 7 підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 222 сторінки, з них основного тексту – 195 сторінок. Кількість використаних джерел – 225 найменування на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У Вступі обґрунтовується актуальність теми дисертації, ступінь розробки теми дисертаційного дослідження, визначаються мета й завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, наукова новизна одержаних

результатів, їх апробація, міститься інформація щодо публікацій, структури та обсягу дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження та історико-правові передумови здійснення конституційної реформи в сфері судової влади» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Судова влада як об'єкт конституційно-правової реформи та модернізації: теоретико-методологічний аналіз»* досліджено конституційно-правовий зміст поняття «судова влада», визначено причини та умови об'єктивації судової системи у процесі реалізації конституційної реформи, розкрито теоретико-методологічні та концептуально-нормативні особливості конституційної модернізації статусу судової влади як принципово важливого суспільного інституту, що забезпечує дієвість та ефективність національної правової системи.

Визначено, що судова влада як елемент системи державної влади є об'єктом широкої конституційної трансформації суспільних відносин, причому конституційна трансформація судової влади в сучасних умовах, з онтологічної точки зору, уявляється як процес здійснення якісних та кількісних структурно-функціональних перетворень системи судоустрою відповідно до вимог громадянського суспільства в рамках діючого демократичного конституційного ладу.

Наголошується на тому, що сучасні трансформаційні процеси у сфері модернізації форм та методів реалізації судової влади є змістовним вираженням конституційної реформи в сфері правосуддя, кінцевою телеологічною метою якої є її поетапна модернізація відповідно до універсальних та регіональних міжнародно-правових стандартів в цій сфері. У теоретико-правовому та практичному вимірах судова влада, виходячи з такої мети, об'єктивно стає безпосереднім об'єктом конституційної реформи.

При цьому конституційна реформа у сфері судової влади обумовлюється такими основними чинниками: 1) підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та обрання стратегічного курсу на подальше поглиблення процесів європейської міждержавної інтеграції нашої держави; 2) наявність функціонального політичного (в сфері повноважень суб'єктів судової влади) впливу на судову систему України з боку Президента України та Верховної Ради України, що у значній мірі унеможливлює реалізацію конституційного принципу незалежності судової влади в системі здійснення державної влади відповідно до Конституції України та доктрини поділу влади у демократичній та правовій державі; 3) низький інституційний рівень практичного здійснення принципу самоорганізації та суддівського самоврядування; 4) відсутність в національній правовій системі діючого механізму реалізації міжнародних та європейських стандартів в сфері судової влади в частині гарантій незалежності судової влади, матеріально-технічного забезпечення належного виконання функцій правосуддя, процедури відбору кандидатур на посади

суддів, забезпечення стандартів справедливого та прозорого судочинства, належної реалізації окремих функціональних і структурно-функціональних принципів судоустрою та судочинства тощо; 5) відсутність та необхідність відновлення довіри до судової влади у суспільстві, адже саме суспільство є єдиним джерелом та, одночасно, адресатом будь-якої сучасної конституційної модернізації.

У підрозділі 1.2 *«Порівняльно-правова характеристика здійснення конституційних реформ в сфері судової влади в незалежній Україні»* досліджено історико-правовий аспект конституційної модернізації судової гілки влади в Україні з метою виокремлення позитивного досвіду, врахування певних недоліків та проведення порівняльно-правового аналізу процесу реформування національної судової системи протягом років незалежності та формування цілісної, комплексної, внутрішньої організованої систематизації етапів здійснення конституційної реформи у судово-правовій сфері.

Визначено, що з моменту прийняття Україною Декларації про державний суверенітет судова влада стала самостійним об'єктом конституційного реформування та модернізації. Виходячи з проведеного порівняльно-правового дослідження доцільно виокремити шість етапів конституційного реформування національної судової системи із відповідною періодизацією на підставі застосування критерію визначення тих фундаментальних змін у конституційно-правових засадах здійснення судової влади, що відбувалися на відповідному хронологічному етапі державно-правового розвитку України: 1) перший етап судової реформи в Україні (1990-1992 рр.) – характеризується відсутністю чіткої концепції реформування судової влади та переважно теоретико-доктринальним рівнем опрацювання означеної проблематики; 2) другий етап (червень 1992 – червень 1996 рр.) – від формування концептуальних засад реформування судової системи України до прийняття нової Конституції; 3) третій етап (червень 1996 – січень 2006 рр.) – характеризується прийняттям 28 червня 1996 року Конституції України і закріплення в ньому основоположних засад здійснення правосуддя та системи судової влади в Україні, що дало змогу перейти до реалізації «малої» судової реформи; 4) четвертий етап (2006 – 2010 рр.) – відзначається підписанням Указу Президента України № 242/2006 та схваленням Плану заходів на 2006 рік щодо вдосконалення судового устрою та забезпечення справедливого судочинства в Україні відповідно до європейських стандартів, яким передбачалась підготовка проекту Концепції вдосконалення судового устрою та забезпечення справедливого судочинства в Україні відповідно до європейських стандартів, тобто наданий імпульс до посиленої імплементації європейських стандартів функціонування судової влади; 5) п'ятий етап (липень 2010 – лютий 2014 рр.) – характеризується прийняттям 7 липня 2010 року Закону України «Про судоустрій та статус суддів», що суттєво змінив засади організації судової влади в Україні,

вдосконалив порядок зайняття посади судді, посилив положення щодо дисциплінарної відповідальності суддів, переглянув принципи формування органів суддівського самоврядування тощо, також ознаменувався прийняттям нового Кримінально-процесуального кодексу, який суттєво змінив процесуальні засади судочинства у частині кримінального провадження; 6) шостий етап (березень 2014 р. – по теперішній час) – є сучасним етапом конституційної модернізації судової системи України після Революції Гідності та характеризується прийняттям у 2015 р. Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», положення якого втілюють найвищі європейські стандарти правосуддя.

Розділ 2 «Міжнародні стандарти професійного суддівського самоврядування та проблеми конституційної модернізації» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Міжнародно-правові стандарти самоорганізації судової влади та суддівського самоврядування» зазначається про те, що міжнародні стандарти у будь-якій сфері, у тому числі – судовій, є об'єктивним досягненням цивілізації на початку ХХІ століття. Їх імплементація та дотримання у національних законодавствах є доказом прояву держави щодо сприяння ефективному забезпеченню загальнолюдських цінностей.

В українських реаліях від результату ефективності імплементації міжнародних стандартів в сфері судової влади напряду залежить і ефективність здійснення сучасної судово-правової реформи, у зв'язку з чим постає низка питань, пов'язаних із удосконаленням основних аспектів статусу суддів, їх незалежності та самоорганізації.

У свою чергу, рекомендації міжнародних організацій щодо застосування міжнародно-правових стандартів, є головною метою проведення конституційної реформи в сфері судової влади, оскільки тільки високопрофесійні і високоморальні незалежні судді здатні захистити права, свободи і законні інтереси всіх суб'єктів правовідносин. Конституційна реформа, у частині судової влади, повинна враховувати міжнародні стандарти, які закріплені у базових універсальних міжнародних джерелах, таких як Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою, схвалена резолюцією ООН (1985 р.), Європейська хартія про статус суддів (Рада Європи, 1998 р.), Бангалорські принципи поведінки суддів (Економічна та Соціальна Рада ООН, 2006 р.), Рекомендації СМ/Рес (2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки (2010 р.) та інших.

Наголошується, що ретельне дослідження та наукова систематизація міжнародно-правових стандартів в сфері судової влади та суддівського самоврядування з їх поступовою імплементацією у національне законодавство України, покликане здійснити вагомий внесок для проведення конституційного реформування судової влади.

У підрозділі 2.2 «Зарубіжний досвід конституційно-правового регулювання суддівського самоврядування» досліджено досвід конституційного реформування деяких зарубіжних країнах, у тому числі державах-членах ЄС, що дозволяє визначити оптимальні шляхи сучасної конституційної модернізації в Україні в частині удосконалення судової системи та послідовного впровадження європейських стандартів судочинства до національної правової системи.

Наголошується, що в окремих пострадянських державах конституційні та законодавчі акти передбачають функціонування органів суддівського самоврядування (самоврядування судової влади). До таких самоврядних інституцій не належать органи здійснення контролю у судовій сфері, які, втім, формуються за переважною участю самоврядних суддівських структур. Власні повноваження відповідних самоврядних структур є широкими, що викликає питання доцільності виокремлення контролюючих органів, що не входять до системи самоврядування.

В той самий час, російський досвід свідчить про продовження традицій «радянської (тоталітарної) моделі» існування органів суддівського співтовариства, що об'єднують самоврядні та контролюючі структури; роль самоврядних суддівських структур в РФ зводиться до легітимації відповідних контролюючих органів (суддівських комісій).

Вказується, що пострадянський досвід інших країн, зокрема досвід конституційного реформування держав Східної Європи, безпосередньо свідчить про перспективу формування демократичних структур суддівської організації, що діють за спрощеними та прозорими для суддівського співтовариства процедурами, є транспарентними та прагнуть до відображення підвищеного рівня легітимності відповідних формально-юридичних процедур.

В цілому, досвід діяльності інститутів суддівського самоврядування зарубіжних держав, свідчить про необхідність подальших досліджень сутності поняття суддівської самоорганізації в цілому та його форм і, як наслідок, впровадження кращих практик такого функціонування у національне законодавство з обов'язковим урахуванням правового досвіду України та реалій сьогодення.

Розділ 3. «Концептуальні підходи до здійснення конституційної реформи в сфері судової влади» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Сучасна конституційна реформа в сфері судової влади в світлі європейських стандартів: основні підходи» визначено, що важливістю і складністю нинішньої судової реформи полягає у тому, що вона є складовою конституційної реформи в цілому та в частині правосуддя зокрема, яка проводиться у важкий для України час поглибленої соціально-економічної кризи та військового конфлікту на Сході. Реформа системи правосуддя – це болісна і чутлива сфера не тільки тому, що вона пов'язана з негативним ставленням до судової системи, яке виникло на ґрунті

суспільного конфлікту, а ще й тому, що вона здійснюється у складний політичний, економічний і безпековий період життя країни.

Наголошується на тому, що від того яким чином здійснюється реформа судової системи, наскільки гармонізується вона із конституційним процесом, залежатиме не лише її подальша доля, ефективність і незалежність, а й те, яким буде наше суспільство, чи переважатимуть у ньому справедливість, сила закону, права людини, чи буде воно по-справжньому цивілізованим і європейським.

Розглянуто основні елементи сучасної судової реформи, що полягає в удосконаленні Конституції України та законодавства щодо судової системи й статусу суддів. Запропоновано сучасний європейський підхід до конституційної модернізації судочинства та судової системи держави, гармонізованої зі стандартами Європейського Союзу, що безумовно сприятиме реалізації стратегічної мети - набуття повноправного членства у ЄС.

При цьому такі основні принципи європейського правосуддя, як справедливість, доброчесність і незалежність судової системи, мають стати фундаментальними принципами функціонування судової системи України. Дотримання цих принципів є також ключовою та фундаментальною за значенням запорукою й основною передумовою оновлення суддівського корпусу у відповідності до європейських стандартів кадрової політики у сфері правосуддя.

У свою чергу, такі чинники, як подолання корупції, прозорий та справедливий конкурсний добір на всі суддівські посади, чітке встановлення відповідальності, запровадження справжнього суддівського самоврядування, наявність громадського контролю за судовою системою і судочинством дозволять відновити довіру до суду у сучасному українському суспільстві та поступово підняти її на той рівень, що є притаманним державам-членам ЄС з усталеними та побудованими на вказаних концептуальних засадах національними правовими системами.

Акцентується на тому, що, вступаючи до Ради Європи, Україна взяла на себе зобов'язання ухвалити рамковий документ про правову та судову реформи, тобто розробити концепцію судової реформи і забезпечити незалежність судової влади відповідно до стандартів Ради Європи, зокрема стосовно призначення та перебування на посаді суддів. Зокрема, однією з важливих умов такої незалежності у вступних зобов'язаннях України було визначено залучення до процедури призначення суддів професійної асоціації суддів, а тому докорінна модернізація органів суддівського самоврядування з наділенням їх якомога широкими повноваженнями у кадрових та організаційно-розпорядчих питаннях функціонування судової системи має також знайти своє відображення саме на рівні конституційної реформи в судовій сфері, а не тільки на рівні спеціального профільного законодавства без діалектичного поєднання з конституційно-правовим забезпеченням ефективності відповідних принципово нових механізмів.

У підрозділі 3.2 «Конституційно-правові основи доступності судової влади» здійснено спробу системного аналізу сутнісних характеристик принципу доступності як одного з концептуальних елементів сучасної комплексної конституційної модернізації судової системи в Україні.

За результатами дослідженого нормативно-правового матеріалу та доктринальних позицій зазначається, що конституційно-правова основа доступності судової влади в Україні охоплює собою як право особи на справедливий та доступний судовий захист (доступність правосуддя), так і право громадян на безпосередній доступ до здійснення судової влади.

При цьому чинна конституційно-правова основа доступності судової влади в Україні знаходить своє відображення в системі спрямованих на здійснення регулювання суспільних відносин об'єктивно обумовлених основних ідей, положень, які закріплені та виплавають зі змісту Конституції України, законів України, чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також практики міжнародних судових установ, юрисдикція яких визнана Україною, мають загальний характер і за змістом визначають сутність забезпечення державою та можливість реалізації права на справедливий суд в Україні носіями такого права.

У підсумку проведеного аналізу теоретичних та практичних аспектів реалізації принципу доступності судової влади зазначається, що для посилення незалежності правосуддя та зміцнення демократичних засад функціонування судової системи на конституційному рівні має бути закріплено принцип доступності судової влади як один з основоположних та визначальних принципів як правосуддя в цілому, так і зокрема судової системи у її структурно-функціональній та практично-праксіологічній інтерпретації.

Вказується, що у контексті сучасного етапу та подальших напрямів конституційної модернізації судової системи України під конституційно-правовим принципом доступності судової влади слід розуміти, насамперед, гарантоване конституційно-правовими нормами та реально забезпечене у правових відносинах невід'ємне право кожної людини безперешкодно звертатися до компетентного суду з будь-яких правових питань, з чого органічно випливає конституційний обов'язок судової влади розглянути справу та надати учасникам судочинства можливість найповнішої реалізації належних їм процесуальних прав у відповідності до чинного законодавства.

У підрозділі 3.3 «Концептуальні підходи та правові механізми побудови системи відбору на посаду судді» визначено, що однією із гострих проблем вітчизняного державотворення останніх двадцяти років, наслідком якої стала криза конституційного ладу України та підризу вітчизняного суверенітету, є криза судової влади та правосуддя.

Незаперечним є те, що одним із основних чинників політичного впливу на судову владу став конституційний механізм формування суддівського корпусу. Подальший розвиток держави невідворотно

пов'язаний із переоцінкою та реформуванням існуючих конституційних механізмів організації судової влади та її кадрового наповнення. Саме від того, яким чином встановлено порядок наділення та припинення суддівських повноважень, проходження суддівської служби значною мірою залежить рівень незалежності судді у тій чи іншій країні. З цього питання кожне суспільство, кожна країна протягом віків формують свої правові традиції.

Щоб здійснювати правосуддя, суддя має бути належним, правовим шляхом наділений повноваження. Лише за такої умови його дії і рішення будуть легітимними. При цьому важливе значення має те, у який спосіб суддя набуває цих повноважень.

Слід зазначити, що базовою умовою забезпечення незалежності судової влади є сама система відбору на посаду судді. При цьому слід наголосити, що принциповим є наявність ефективної системи відбору суддів у побудові принципу незалежності судової влади взагалі. Такий параметр актуальний не тільки при здійсненні суддею своїх повноважень, адже від того, яка буде обрана система відповідного відбору, які вимоги встановлюються до кандидата на посаду судді, якою є процедура перевірки кандидатів на відповідність встановленим вимогам, залежить, чи гарантована повною мірою незалежність судді.

Разом з тим, наука конституційного права покликана дати об'єктивну, системну та всебічно обґрунтовану оцінку існуючому механізму формування суддівського корпусу, з метою забезпечити самостійність судової влади та незалежність суддів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, що полягає у комплексному розкритті особливостей та викладу нових підходів наукової проблематики щодо сучасної конституційної реформи в сфері судової влади. Головні науково-теоретичні та практичні результати дослідження викладені у наступних *висновках*:

1. Конституційні трансформаційні процеси в таких цілісних автономних системах, як громадянське суспільство та державна влада, є детермінуючою домінантою та базовою праксіологічно-функціональною передумовою подальшого здійснення змін в їх окремих структурних елементах та підсистемах.

2. Судова влада як елемент системи державної влади є об'єктом широкої конституційної трансформації суспільних відносин, причому конституційна трансформація судової влади в сучасних умовах, з онтологічної точки зору, уявляється як процес здійснення якісних та кількісних структурно-функціональних перетворень системи судоустрою

відповідно до вимог громадянського суспільства в рамках діючого демократичного конституційного ладу.

3. Сучасні трансформаційні процеси у сфері модернізації форм та методів реалізації судової влади є змістовним вираженням конституційної реформи в сфері правосуддя, кінцевою телеологічною метою якої є її поетапна модернізація відповідно до універсальних та регіональних міжнародно-правових стандартів в цій сфері. У теоретико-правовому та практично-праксіологічному вимірах судова влада, виходячи з такої мети, об'єктивно стає безпосереднім об'єктом конституційної реформи.

4. Конституційна реформа у сфері судової влади обумовлюється такими основними чинниками: 1) підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та обрання стратегічного курсу на подальше поглиблення процесів європейської міждержавної інтеграції нашої держави; 2) наявність функціонального політичного (в сфері повноважень суб'єктів судової влади) впливу на судову систему України з боку Президента України та Верховної Ради України, що у значній мірі унеможливує реалізацію конституційного принципу незалежності судової влади в системі здійснення державної влади відповідно до Конституції України та доктрини поділу влади у демократичній та правовій державі; 3) низький інституційний рівень практичного здійснення принципу самоорганізації та суддівського самоврядування; 4) відсутність в національній правовій системі діючого механізму реалізації міжнародних та європейських стандартів в сфері судової влади у частині гарантій незалежності судової влади, матеріально-технічного забезпечення належного виконання функції правосуддя, процедури відбору кандидатур на посади суддів, забезпечення стандартів справедливого та прозорого судочинства, належної реалізації окремих функціональних і структурно-функціональних принципів судоустрою та судочинства тощо; 5) відсутність та необхідність відновлення довіри до судової влади у суспільстві, адже саме суспільство є єдиним джерелом та, одночасно, адресатом будь-якої сучасної конституційної модернізації.

5. Конституційна реформа в сфері судової влади має ґрунтуватись на розумінні її онтологічних засад, праксіологічного змісту та аксіологічного значення в процесі розвитку правової та демократичної державності, відображати результати всебічних суспільно-політичних дебатів.

6. До об'єктів конституційної реформи в сфері судової влади можна віднести: 1) загальні принципи та доктрина здійснення судової влади; 2) міжнародно-правові (універсальні, регіональні) стандарти, європейські цінності та механізм їх імплементації у національну систему судової влади та судоустрою; 3) систему структурної внутрішньої побудови судової влади; 4) конституційний статус суддів; 5) принципи, систему самоврядування судової влади та самоорганізації суддів; 6) адміністративно-організаційне забезпечення діяльності суду та суддів; 7) систему відбору та механізм

призначення на посаду судді; 8) механізм дисциплінарної відповідальності та порядок звільнення або припинення діяльності судді.

7. Виходячи із змісту Указу Президента України «Про Конституційну комісію», можна визначити три основні напрями здійснення конституційної реформи, при цьому відокремлений цілий блок питань, пов'язаний із сферою «правосуддя та суміжних правових інститутів», що є пріоритетним напрямом конституційної реформи, адже від ефективного її реалізації залежить розвиток і реформи в сфері місцевого самоврядування та в сфері забезпечення прав та свобод людини та громадянина, і характеризує суттєву інституціонально-функціональну роль Конституційної комісії у процесі конституційної модернізації судової системи України.

8. З моменту прийняття Україною Декларації про державний суверенітет судова влада стала самостійним об'єктом конституційного реформування та модернізації. Порівняльно-правовий аналіз, використання певних напрацювань національної правової доктрини з проблем конституційних перетворень в сфері судової влади дозволяє надати авторську періодизацію здійснення реформ в зазначеній сфері. Зокрема, можна виокремити 6 етапів із відповідною періодизацією на підставі застосування критерію визначення тих фундаментальних змін у конституційно-правових засадах здійснення судової влади, що відбувалися на відповідному хронологічному етапі державно-правового розвитку України: 1) перший етап судової реформи в Україні (1990-1992 рр.) – характеризується відсутністю чіткої концепції реформування судової влади та переважно теоретико-доктринальним рівнем опрацювання означеної проблематики; 2) другий етап (червень 1992 – червень 1996 рр.) – від формування концептуальних засад реформування судової системи України до прийняття нової Конституції; 3) третій етап (червень 1996 – січень 2006 рр.) – характеризується прийняттям 28 червня 1996 року Конституції України і закріплення в ньому основоположних засад здійснення правосуддя та системи судової влади в Україні, що дало змогу перейти до реалізації «малої» судової реформи; 4) Четвертий етап (2006-2010 рр.) – відзначається підписанням Указу Президента України № 242/2006 та схваленням Плану заходів на 2006 рік щодо вдосконалення судового устрою та забезпечення справедливого судочинства в Україні відповідно до європейських стандартів, яким передбачалась підготовка проекту Концепції вдосконалення судового устрою та забезпечення справедливого судочинства в Україні відповідно до європейських стандартів, тобто наданий імпульс до посиленої імплементації європейських стандартів функціонування судової влади; 5) п'ятий етап (липень 2010 – лютий 2014 рр.) – характеризується прийняттям 7 липня 2010 року Закону України «Про судоустрій та статус суддів», що суттєво змінив засади організації судової влади в Україні, вдосконалив порядок зайняття посади судді, посилив положення щодо дисциплінарної відповідальності суддів, переглянув принципи формування органів суддівського

самоврядування тощо, також ознаменувався прийняттям нового Кримінально-процесуального кодексу, який суттєво змінив процесуальні засади судочинства у частині кримінального провадження; 6) шостий етап (березень 2014 р. – по теперішній час) – є сучасним етапом конституційної модернізації судової системи України після Революції Гідності та характеризується прийняттям у 2015 р. Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», положення якого втілюють найвищі європейські стандарти правосуддя.

9. Міжнародно-правові стандарти в сфері самоорганізації та суддівського самоврядування можна визначити як уніфікований масив норм та принципів, розроблених державами-членами світового співтовариства в рамках міжнародних організацій і конференцій з метою забезпечення реальної незалежності судової влади та ефективного судового захисту прав і свобод людини і громадянина.

10. Феномен самоорганізації суддів у сучасних конституційно-правових умовах слід розуміти як специфічний тип соціального управління, при якому судові органи виступають одночасно як суб'єкт та об'єкт управління, спільно приймають норми і рішення стосовно власної функціональної діяльності в частині вирішення питань внутрішнього значення та ефективно діють з метою їх реалізації.

11. Самоорганізація суддів у межах систем судової влади, що існувала у радянський період, гальмувалася через загальні політико-правові недоліки таких моделей судоустрою. До цих недоліків належать: залежність судової влади від виконавчої влади та синдром недовіри радянської влади до суддів; перевага класової належності судді над його професійними якостями; несталість кадрового забезпечення суду тощо. Водночас спроби самоорганізації суддів у революційний період та після судових реформ 50-х років XX ст. підтверджують наявність об'єктивних прагнень корпусу професійних суддів до самоорганізації, а суддівське самоврядування у судовій системі України, як таке, вперше було запроваджено в останні роки радянської влади, причому не на республіканському, а на загальносоюзному рівні.

12. Для вибору національної моделі суддівського самоврядування необхідно врахувати, що регламентація питань суддівського самоврядування у чинному законодавстві залишається доволі фрагментарною, а реальний рівень суддівського самоврядування напряму залежить від рівня розвитку та ефективності діяльності інститутів громадянського суспільства в цілому. При цьому ключовою ідеєю формування органів суддівського самоврядування у більшості конституційних моделей є залучення представників усіх гілок влади та/або залучення представників різних юридичних кіл (суддівського корпусу, адвокатури, науковців), що також значною мірою сприятиме підвищенню ефективності вирішення завдань конституційної реформи в сфері судової влади.

13. Більшість сучасних конституційних моделей національних судових систем не передбачають делегування управлінської компетенції судовим органам (судам). Відповідні управлінські, контролюючі, кадрові, нормотворчі повноваження надаються спеціальним органам, що мають особливий конституційний статус (органам управління судовою системою). Формування таких органів відбувається із залученням голів держав, національних парламентів, судових органів та/або суддівського співтовариства.

14. Дотримання принципу розподілу влад зумовлює мінімізацію ролі виконавчої та законодавчої влади у процесах формування та діяльності органів управління судовою системою, що, відповідно, загострює питання впровадження ефективних демократичних механізмів формування цих органів суддівським співтовариством зі своїх представників. Однак, це не знайшло відображення на конституційному рівні, що, насамперед, актуалізує удосконалення концепції суддівського самоврядування та його органів у сучасному конституційному праві.

15. В окремих пострадянських державах конституційні та законодавчі акти закріплюють функціонування органів суддівського самоврядування (самоврядування судової влади). До таких самоврядних інституцій не належать органи здійснення контролю у судовій сфері, які, втім, формуються за переважною участю самоврядних суддівських структур. Власні повноваження відповідних самоврядних структур є широкими, що викликає питання доцільності виокремлення контролюючих органів, що не входять до системи самоврядування. Російський досвід свідчить про продовження традицій «радянської моделі» існування органів суддівського співтовариства, що об'єднують самоврядні та контролюючі структури; роль самоврядних суддівських структур в РФ зводиться до легітимації відповідних контролюючих органів (суддівських комісій). Водночас пострадянський досвід інших країн, зокрема, досвід конституційного реформування держав Східної Європи, безпосередньо свідчить про перспективу формування демократичних структур суддівської організації, що діють за спрощеними та прозорими для суддівського співтовариства процедурами, є транспарентними та прагнуть до відображення підвищеного рівня легітимності відповідних формально-юридичних процедур.

16. Сучасні міжнародні та європейські правові стандарти з питань самоорганізації суддів, суддівського самоврядування та залучення суддів до управління в судовій владі напрацьовані органами Ради Європи та органами, що діють під її егідою (насамперед, Консультативна рада європейських суддів) із залученням суддівських асоціацій та окремих суддів європейських держав. На їх формування вплинула правова практика найбільш прогресивних країн Європи; ці стандарти носять рекомендаційний характер та передбачають наступне:

- виокремлення органів контролю, оцінки та часткового управління судовою системою у формі судових (суддівських) рад, що мають складатися повністю або переважно з суддів, обраних зі складу суддівського корпусу;

- існування суддівських асоціацій, виокремлених від суддівських рад, участь у яких для суддів є добровільною; завданням таких асоціацій є захист прав та імунітетів судді перед суспільством та будь-якими органами влади, зокрема судової.

Саме такі суддівські асоціації є органами суддівського самоврядування у розумінні стандартів Ради Європи. Але їх вказана функція не є тотожною практичній меті утворення «згори» органів самоорганізації суддів у більшості держав Європи, що полягає виключно у легітимації процедур обрання суддів до судових (суддівських) рад. Тому відповідні стандарти імплементовані переважною більшістю держав регіону не в повному обсязі, що також слід враховувати при проведенні конституційної реформи в сфері судової влади в Україні на сучасному етапі.

17. Конституційно-правова основа доступності судової влади в Україні полягає у праві особи на справедливий та доступний судовий захист (доступність правосуддя) та право громадян на безпосередній доступ до здійснення судової влади.

18. У сучасних умовах конституційної модернізації судової системи України під конституційно-правовим принципом доступності судової влади слід розуміти гарантоване конституційно-правовими нормами та реально забезпечене законодавством невід'ємне право кожної людини безперешкодно звертатися до компетентного суду з будь-яких правових питань, наслідком чого є конституційний обов'язок судової влади розглянути справу та надати учасникам судочинства можливість найповнішої реалізації належних їм процесуальних прав у відповідності до чинного законодавства.

19. На конституційному рівні має бути закріплено принцип доступності судової влади як один з основоположних та визначальних принципів як правосуддя в цілому, так і зокрема судової системи у її структурно-функціональному значенні.

20. Одним з найважливіших напрямів конституційної модернізації судової влади є підвищення вимог до кандидатів на посаду судді, зокрема необхідно підвищити вікові та професійні цензи до кандидатів на посаду судді, запровадити конкурсний принцип призначення судді на посаду, уточнити та посилити гарантії незалежності та недоторканності суддів.

21. У контексті забезпечення гарантії незалежності судової системи необхідно переглянути конституційні повноваження Президента України та парламенту у сфері правосуддя та передати повноваження Верховної Ради України щодо обрання суддів на посади безстроково до Вищої ради правосуддя.

22. У процесі проведення конституційної реформи судової влади необхідно обмежити можливість органів місцевого самоврядування й органів

влади на місцях здійснювати вплив на суд і суддів при винесенні рішень. Засобом досягнення такої мети може стати практично-праксіологічний підхід, у відповідності до якого межі судових територій не повинні збігатися з межами адміністративно-територіальних одиниць держави. Як виняток, можна розглядати тільки діяльність Вищого (Верховного) суду України, юрисдикція якого поширюється на всю територію держави, тобто збігається із загальнонаціональними кордонами та загальними інтересами народу України як особливого суб'єкта конституційно-правових відносин.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Кулик С. В. Конституціоналізація безпосередньої участі народу України при здійсненні правосуддя / С. В. Кулик // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Випуск 35. Частина II. Т. 1. – 2015. – С. 103–107;
2. Кулик С. В. Правові механізми кадрового забезпечення судової влади в контексті перспектив вітчизняної конституційної реформи / С. В. Кулик // Порівняльно-аналітичне право. – 2015. – № 5. – С. 68–71;
3. Кулик С. В. Конституційна реформа в сфері правосуддя: сучасний стан та перспективи / С. В. Кулик // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Випуск 37. – 2016. – С. 67–69;
4. Кулик С. В. Історико-правові аспекти реформування судової системи України / С. В. Кулик // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2016. – №1. – С. 16–19;
5. Кулик С. В. Вплив міжнародних стандартів на конституційну реформу у сфері правосуддя в Україні / С. В. Кулик // Держава і право. – 2016. – Випуск 71. – С. 326–337 (Видання включено до міжнародної наукометричної бази даних «Index Copernicus International» (Польща));
6. Кулик С. В. Судова система України як об'єкт сучасної конституційної модернізації / С. В. Кулик // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених : зб. тез наук. праць / За заг. ред. К. В. Балабанова. – М. : МДУ, 2014. – С. 78–80.
7. Кулик С. В. Впровадження європейських стандартів в сфері судової влади: проблеми теорії та практики / С. В. Кулик // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених : зб. тез наук. праць / За заг. ред. К. В. Балабанова. – М. : МДУ, 2015. – С. 83–85.
8. Кулик С. В. Методологічні та концептуальні проблеми конституційної реформи в сфері судової влади / С. В. Кулик // Матеріали науково-практичної конференції: «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід». Тези наукових доповідей. – Тернопіль, 2016. – С. 119–122.

АНОТАЦІЇ

Кулик С. В. Конституційна реформа в сфері судової влади в Україні: проблеми теорії та практики. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. – Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2016.

Дисертація присвячена конституційно-правовому дослідженню сучасних конституційних реформ в сфері судової влади. В роботі розглянуті теоретико-методологічні підходи до судової влади як самостійного об'єкта конституційної модернізації, надано Порівняльно-правову характеристику здійснення конституційних реформ в сфері судової влади в незалежній Україні.

Розглянуто найважливіші міжнародно-правові стандарти самоорганізації судової влади та суддівського самоврядування, проаналізовано зарубіжний досвід конституційно-правового регулювання суддівського самоврядування з виокремленням основних підходів до становлення та розвитку сучасної європейської системи правосуддя.

Дослідження має теоретичне і практичне значення в сучасних умовах проведення конституційної реформи в Україні, оскільки його матеріали можуть бути широко використані в правозастосовчій практиці, науково-дослідній роботі та навчальному процесі.

Ключові слова: конституційна реформа, судова влада, правосуддя, суддівське самоврядування, конституційно-правовий статус, конституційна модернізація.

Кулик С. В. Конституционная реформа в сфере судебной власти в Украине: проблемы теории и практики. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.02 – конституционное право; муниципальное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел. – Харьков, 2016.

Диссертация посвящена конституционно-правовому исследованию современных конституционных реформ в сфере судебной власти. В работе рассмотрены теоретико-методологические подходы к судебной власти как самостоятельному объекту конституционной модернизации, представлена сравнительно-правовая характеристика осуществления конституционных реформ в сфере судебной власти в независимой Украине.

Рассмотрены важнейшие международно-правовые стандарты самоорганизации судебной власти и судейского самоуправления, проанализирован зарубежный опыт конституционно-правового регулирования судейского самоуправления с выделением основных подходов к становлению и развитию современной европейской системы правосудия.

Проанализированы Выводы Венецианской комиссии в части осуществления современного этапа проведения конституционной реформы в сфере правосудия в целом и судебной власти в частности. Дана характеристика проектам законов по внесению изменений в Конституцию в части правосудия. Отдельно рассматривается принцип доступности судебной власти и конституционные модели зарубежных стран формирования независимого судейского корпуса в соответствии с международными стандартами.

Исследование имеет теоретическое и практическое значение в современных условиях проведения конституционной реформы в Украине, поскольку его материалы могут быть широко использованы в правоприменительной практике, научно-исследовательской работе и учебном процессе.

Ключевые слова: конституционная реформа, судебная власть, правосудие, судейское самоуправление, конституционно-правовой статус, конституционная модернизация.

Kulyk S. V. Constitutional reform in the judiciary in Ukraine: problem theory and practice. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree by specialty 12.00.02 – Constitutional Law; Municipal Law. – Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine. – Kharkiv, 2016.

Dissertation is devoted to constitutional legal study of modern constitutional reforms in the judiciary. The paper discusses the theoretical and methodological approaches to the judiciary as an independent object of constitutional modernization, presented comparative legal characteristic of the constitutional reforms in the judiciary in the independent Ukraine.

Considered the most important international legal standards of self-organization of the judiciary and the judicial authorities, analyzed the international experience of constitutional and legal regulation of judicial self-government with the release of the main approaches to the formation and development of the modern European system of justice.

The study has theoretical and practical significance in modern conditions of constitutional reform in Ukraine, because of its materials can be widely used in law enforcement, scientific research and educational process.

Keywords: constitutional reform, judiciary, justice, judicial self-government, constitutional law status, constitutional modernization.